

2020 ж. диссертациялық кеңестің жұмысы туралы есеп

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті жанындағы философия докторы (PhD), бейіні бойынша доктор дәрежесін беруге арналған диссертацияларды қорғау бойынша диссертациялық кеңес мамандықтар бойынша (кадрларды даярлау бағыты)

6D020300 – Тарих;

6D021200 – Түркітану;

6D020800 – Археология және этнология.

Есепте мынадай мәліметтер бар:

1. Өткізілген мәжілістердің саны туралы деректер. Есеп беру кезеңінде диссертацияны қорғауға арналған 1 отырыс өткізілді.
2. Мәжілістердің жартысынан азына қатысқан диссертациялық Кеңес мүшелерінің тегі, аты, әкесінің аты (болған жағдайда). Диссертациялық Кеңестің барлық мүшелері отырысқа толық құрамда қатысты.
3. 2020 жылы диссертацияларын қорғаған докторанттардың тізімі (мамандықтар тізімі хронологиялық тәртіппен 1 кестеде келтірілген)

Кесте 1

№	Докторанттың Т.А.Ә.	Оқу орны
	«6D060100 – Математика» мамандық бойынша	
1	Маликов Бақытжан Усенович	әл-Фараби ат. ҚазҰУ
2	Сагинаева Айнагуль Нургалиевна	әл-Фараби ат. ҚазҰУ

4. Мынадай бөлімдері белгіленіп көрсетілген, есепті жыл ағымында кеңесте қаралған диссертацияларға қысқаша талдау: қаралған жұмыстар тақырыптарына талдау; диссертациялар нәтижелерінің практикалық қызметке енгізу деңгейін талдау.

Маликов Бақытжан Усенұлының «Қазақ даласындағы болыстық билеушілер институты: қалыптасуы, қызметі, құрылымы (XIX ғасырдың екінші жартысы – XX ғасырдың басы)» жергілікті халықты тікелей басқаратын және әртүрлі мемлекеттік органдар мен орталық өкілдері арасындағы делдал болып табылатын жергілікті басқаруды зерттеуге бағытталған. Бұл тақырып өзекті болып табылады. Әлемдік тарихнамадағы зерттеулер ұзақ уақыт бойы тек саяси аспектілерге ғана шоғырланды, олардың арасында орталық пен периферия өзара іс-қимылының, билік органдарының қызмет етуі мен элиталарды қалыптастыру мәселелері маңызды орын алды. Барлық зерттеулер негізінен процесті жоғарыдан төмен зерттеуге бағытталған, ал іс жүзінде (революцияға дейінгі уақытта болыстық басқару немесе кеңес уақытындағы ауылдық кеңестердің мысалында, бүгінгі күні ауылдық округ әкімдері) басқарудың төменгі жүйелерінде орталықтың шешімдері мен іс-

әрекеттері форматталып, түпмәтініне енген өзін-өзі ұйымдастыру болды. Сонымен қатар, Орталық массадағы жағдайды бақылай алмады.

Болыс және болыстық билеушілер Қазақ даласында Ресей үкіметінің басқару жүйесіндегі ең төменгі буынды болып саналады, бұл құбылыс ХІХ-ХХ ғасырлардағы қазақтың көшпелі қоғамының өміріндегі барлық өзгерістерді: қазақтардың дәстүрлі өмір салтын бұзуы, көшпелі шаруашылықтағы елеулі өзгерістер, жаңа әлеуметтік-мәдени құбылыстардың пайда болуын зерттеуге мүмкіндік береді.

Маликов Бақытжан Үсенұлының «Қазақ даласындағы болыстық билеушілер институты: қалыптасуы, қызметі, құрылымы (ХІХ ғасырдың екінші жартысы - ХХ ғасырдың басы)» тақырыбындағы диссертациялық зерттеудің ғылыми және практикалық құндылығы отандық тарих ғылымына жаңа есімдерді енгізуден тұрады. Диссертацияның нәтижелері ХІХ ғасырдағы әлеуметтік стратификация туралы біздің идеяларымызды байытуға ықпал етеді, болыстық билеушілерін сайлау сияқты құбылыстың тарихи сабақтастығын және қазіргі кезеңдегі сайлау жүйесінің болашағы мен бағыттарын төменгі басқару құрылымында (аудандық ауыл әкімдері) анықтайды.

Нәтижелер теориялық болып табылады және олар тарихи, тарихнамалық, әлеуметтік-гуманитарлық зерттеулерде қолданыла алады.

Сагинаева Айнагуль Нурғалиевнаның «6D020300 – Тарих» мамандығы бойынша «VIII - XIII ғасырлардағы қоман-қыпшақтарының көрші халықтармен этно-тарихи байланыстары» тақырыбындағы диссертациясында қыпшақ этникалық қауымдастығының түркі тілдес халықтардың қалыптасу тарихында маңызды рөл атқарғандығы, сонымен қатар, аталған тақырып көшпелілер өркениеті, солардың ішінен Ұлы дала аумағы шегінен асып, тарих сахнасына шыққан қоман-қыпшақтарының қалыптасу ерекшеліктерін зерттеу бойынша да қызығушылық тудырып отырғандығы олардың әр түрлі тарихи деректерде олардың өзіндік атау алғаны тегін емес, бұл факті қалыптасқан көшпелілер мен отырықшылардың арасындағы ықпалдастығының жоғары деңгейде тарихқа енгені ғылыми тұрғыда тұжырымдалады.

Сагинаева Айнагуль Нурғалиевнаның «VIII - XIII ғасырлардағы қоман-қыпшақтарының көрші халықтармен этно-тарихи байланыстары» тақырыбындағы диссертациясында ұсынылған теориялық тұжырымдарды, қоман-қыпшақтарының көрші халықтармен этно-тарихи байланысының нәтижелерін, орта ғасырлардағы түркі халықтарының қарым-қатынасы тарихын қарастырған зерттеулерде қолдануға болады. Сонымен қатар, диссертациялық зерттеудің материалдары мен түйіндері түркі тілдес халықтардың этникалық тарихы бойынша ЖОО-да арнайы курстар мен дәрістер оқу үшін, оқу құралдары мен бағдарламаларын, оқулықтарын әзірлеуде, қоман-қыпшақтарының көрші халықтармен байланысы бойынша ғылыми еңбектерді жазуда қолдана алады.

Нәтижелер теориялық болып табылады және олар тарихи, тарихнамалық, әлеуметтік-гуманитарлық зерттеулерде қолданыла алады.

Диссертация тақырыбының "Ғылым туралы" Заңының 18-бабының 3-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия қалыптастыратын ғылымның даму бағыттарына және (немесе) мемлекеттік бағдарламалармен байланысы

№	Докторанттың Т.А.Ә.	Ғылыми бағдарламалар
1	Маликов Бақытжан Усенович	Қазақ даласының әлеуметтік ұйымды трансформациялау: стратификация және мәртебелік динамика (XVIII ғасырдың екінші жартысы - XX ғасырдың 20-шы жылдары). АР 05130813. XIX - XX ғғ. басындағы Қазақ даласын басқару жүйесіндегі болыстар институты: функциялары, қызметі және Ресей билігімен өзара қатынастары.
2	Сагинаева Айнагуль Нурғалиевна	Түркі-славян әлемі этнотарихи және социомәдени сұхбаттастықтың үлгісі ретінде. Ғылыми зерттеулерді гранттық қаржыландыру бағдарламасы 4822/ГҚ4

5. **Диссертацияның рецензенттері** тарихи салаларында жұмыс жасайтын жетекші ғалымдар болды, барлығының рецензияланған диссертацияларды зерттеу саласында кемінде 5 жұмыстары бар. Олар диссертациялық жұмыстардың зерттеу тақырыптарының өзектілігі мен олардың жалпы ұлттық бағдарламалармен байланысын, алынған нәтижелердің дәрежелер беру ережелеріне сәйкестігін, атап айтқанда дербестік, ішкі біртектілік, ғылыми жаңашылдық, нақтылық, тәжірибелік құндылық және академиялық адалдық қағидаларына мұқият талдау жүргізді.

Ізденушілердің жарияланымдарына көп көңіл бөлінді: рецензенттер жоғары импакт-факторы бар журналдарда мақалалардың болуын және Халықаралық ғылыми конференцияларға ізденушілердің қатысуын атап өтті.

Сапасыз пікірлер жоқ.

6. **Ғылыми кадрларды даярлау жүйесін одан әрі жетілдіру жөніндегі ұсыныстар.**

Диссертациялық кеңестің жұмысын, сондай-ақ диссертациялық кеңес мүшелерінің талқылауларға қатысуын талдағаннан кейін, келесідей ұсыныс жасаймыз: барлық қорғаулар үшін бір кеңес құрмау, ұсынылған жұмыстарды неғұрлым кәсіби тұрғыдан қарастыру үшін, әр қорғау үшін Қазақстан Республикасындағы ең танымал сол зерттеу саласындағы мамандар тобын тағайындау.

7. Философия докторы (PhD), бейіні бойынша доктор дәрежесіне ізденушілердің мамандықтар (кадрларды даярлау бағыты) бойынша қаралған диссертациялар туралы деректер 3-кестеде келтірілген:

Кесте 3

	6D020300 – Тарих	6D021200 – Түркітану	6D020800 – Археология және этнология»
Қорғауға қабылданған диссертациялар / оның ішінде басқа ЖОО докторанттарының	2 / 0		
Қорғаудан алынып тасталған диссертациялар / оның ішінде басқа ЖОО докторанттарының	-	-	-
Ресми рецензенттердің теріс пікірін алған диссертациялар / оның ішінде басқа ЖОО докторанттарының	-	-	-
Қорғау нәтижелері бойынша теріс шешім алған диссертациялар / оның ішінде басқа ЖОО	-	-	-

докторанттарының			
Қорғалған диссертацияларды ң жалпы саны / оның ішінде басқа ЖОО докторанттарының	2 / 0		

Диссертациялық кеңестің төрағасы

Сұлтанғалиева Г.С.

Диссертациялық кеңестің ғалым хатшысы

Қалыш А.Б.

"_12_" " қаңтар _____ 2021 жылғы

Отчет о работе диссертационного совета за 2020 г.

Диссертационный совет по защите диссертаций на присуждение степени доктора философии (PhD), доктора по профилю при Казахском национальном университете имени аль-Фараби

по специальностям (направлению подготовки кадров)

6D020300 – История;

6D021200 – Тюркология (исторические науки);

6D020800 – Археология и этнология;

Отчет содержит следующие сведения:

1. **Данные о количестве проведенных заседаний.** В течение отчетного периода было проведено 1 заседание, посвященное защите диссертаций.
2. **Фамилия, имя, отчество (при его наличии) членов диссертационного совета, посетивших менее половины заседаний.** Все члены диссертационного совета присутствовали в полном составе на заседании.
3. **Список докторантов, защитивших диссертации в 2020 году** (список по специальностям приведен в хронологическом порядке в табл. 1)

Таблица 1

№	ФИО докторанта	Организация обучения
	по специальности «6D020300 – История»	
1	Маликов Бақытжан Усенович	КазНУ им. аль-Фараби
2	Сагинаева Айнагуль Нургалиевна	КазНУ им. аль-Фараби

4. Краткий анализ диссертаций, рассмотренных советом в течение 2020 года, с выделением следующих разделов: **анализ тематики** рассмотренных работ; **анализ уровня внедрения результатов** диссертаций в практическую деятельность.

Тема PhD диссертации **Маликова Бақытжана Усеновича** «Институт волостных управителей в казахской степи: формирование, деятельность, структура (вторая половина XIX- начало XX вв.)» направлена на изучение местной администрации, осуществляющей непосредственное управление населением и являющейся посредником между представителями различных органов управления и центра, что является актуальным и представляет интерес для исторической науки. Исследования в мировой историографии долгое время фокусировались исключительно на политических аспектах, среди которых важное место занимали вопросы взаимодействия центра и периферии, функционирования органов власти и формирования элит. Все исследования в основном направлены на изучение процесса сверху вниз, а на деле (и на примере волостного управления в дореволюционное время или сельских советов в советское время, акимы сельских округов сегодня) в

низовых системах управления происходила самоорганизация, которая решения и действия центра форматировала и включала в свой контекст. К тому же центр никак не мог контролировать ситуацию в массах. Именно волость и волостные управители, представлявшее низшее звено в системе управления российской власти в Степи представляют возможность изучить все изменения жизни казахского кочевого общества XIX – начало XX вв.: разрушение традиционного образа жизни казахов, серьезные сдвиги в кочевом хозяйстве, появлении новых социо-культурных явлений.

Научная и практическая ценность диссертационного исследования Маликова Бакытжана Усеновича по теме: «Институт волостных управителей в Казахской степи: формирование, деятельность, структура (вторая половина XIX - начало XX вв.)» заключается в том, что в отечественную историческую науку введены новые имена волостных управителей, что позволило персонализировать историю Казахстана. Результаты диссертации способствуют обогащению наших представлений о социальной стратификации в XIX в., определяют историческую преемственность такого явления как выборы волостного управителя и перспективы и направления выборной системы на современном этапе в низовой структуре управления (районные сельские акимы).

Результаты носят теоретический характер и могут быть применены в дальнейшем в исторических, историографических, социо-гуманитарных исследованиях.

Тема диссертационного исследования **Сагинаевой Айнагуль Нургалиевны** «Этно-исторические связи коман-кыпчаков с соседними народами в VIII-XIII веках» соответствует современным концепциям мировой и Казахстанской исторической науки. Значимость темы характеризуется тем, что кыпчакская этническая общность сыграла значительную роль в истории формирования тюркоязычных народов. Данная тематика представляет интерес и в плане исследования особенностей формирования кочевой цивилизации, яркими представителями которой являются племена коман-кыпчаков, вышедших на историческую арену далеко за пределы Великой Степи. Не случайно в разных исторических источниках они получили свое наименование, этот факт отражает высокую степень проникновения в историю не только формировавшегося кочевого, но и оседло-земледельческого миров.

Практическая значимость диссертации Сагинаевой Айнагуль Нургалиевны по теме: «Этно-исторические связи коман-кыпчаков с соседними народами в VIII-XIII веках», специальность «6D020300 – История» состоит в том, что выводы и результаты представленной диссертационной работы могут быть использованы в исследованиях, посвященных проблемам изучения взаимоотношений тюркских народов в средние века, а также узловым вопросам теории взаимодействия кочевой и оседлых цивилизаций. Материалы диссертационного исследования могут быть использованы для разработки в вузах общих и элективных курсов, при подготовке учебников, учебных и методических пособий по этнической истории тюркских народов.

Результаты носят теоретический характер и могут быть применены в дальнейшем в исторических, историографических, социо-гуманитарных исследованиях.

Таблица 2

Связь тематики диссертаций с направлениями развития науки, которые сформированы Высшей научно-технической комиссией при Правительстве Республики Казахстан в соответствии с пунктом 3 статьи 18 Закона "О науке" и (или) государственными программами

№	ФИО докторанта	Научные программы
1	Маликов Бақытжан Усенович	Трансформация социальной организации Казахской степи: стратификация и статусная динамика (вторая половина XVIII - 20-е годы XX вв.). АР 05130813. Институт волостных в системе управления Казахской степью в XIX - начало XX вв.: функции, деятельность и взаимодействие с Российской властью.
2	Сагинаева Айнагуль Нургалиевна	Тюрко-славянский мир как образец этно-исторического и социокультурного диалога. Программа грантового финансирования научных исследований 4822 / ГК4

5. Рецензентами диссертаций являлись ведущие ученые, работающие в соответствующих отраслях истории, все имеют как минимум 5 работ в области исследования рецензируемых диссертаций. Ими проведен тщательный анализ диссертационных работ с отражением в рецензиях актуальности тем исследований и их связи с общегосударственными программами, соответствия полученных результатов Правилам присуждения степеней, в частности, соблюдение принципов самостоятельности, внутреннего единства, научной новизны, достоверности, практической ценности и академической честности. Большое внимание уделено публикациям соискателей: рецензенты особо подчеркивали наличие статей в журналах с высоким импакт-фактором.

Некачественных отзывов нет.

6. Предложения по дальнейшему совершенствованию системы подготовки научных кадров.

Проанализировав работу диссертационного совета, а также участие членов ДС в обсуждениях, вносим следующее предложение: не создавать один совет на все защиты, для более профессионального рассмотрения представляемых работ на каждую защиту назначать группу специалистов в данной области исследования из числа наиболее известных в Республике Казахстан.

7. Количество диссертаций на соискание степеней доктора философии (PhD), доктора по профилю в разрезе специальностей (направления подготовки кадров) приводятся в таблице 3:

Таблица 3

	6D020300 -История;	6D021200 – Тюрколог ия (историче ские науки);	6D020800 Археология этнология;	– и
Диссертации, принятые к защите / в том числе докторантов из других ВУЗов	2 / 0	-	-	
Диссертации, снятые с рассмотрения / в том числе докторантов из других ВУЗов	-	-	-	
Диссертации, по которым получены отрицательные отзывы рецензентов / в том числе докторантов из других ВУЗов	-	-	-	
Диссертации с отрицательным решением по итогам защиты / в том числе докторантов из других ВУЗов	-	-	-	
Общее количество защищенных	2 / 0			

диссертаций / в том числе докторантов из других ВУЗов			
---	--	--	--

Председатель диссертационного совета

Султангалиева Г.С.

Ученый секретарь диссертационного совета

Калыш А.Б.

"12" января 2021 года